

יוזם התכנית

פריץ שמעון נוימן, שעיבד את ההנחיות היסודיות שעליהם מבוססת תי"אור זה של "מיבצע ישמעאל". הוא כלכלן נודע, לשעבר מנהל בנק בברלין וכיום מנהל העסקים של החברה הישראליית המרכזית להשקעה ולבנייה, שהיא אחד המפעלים הגדולים בישראל, וכן יושב־ראש של מספר מוסדות כלכליים.

נוימן, בן 62 שעלה לארץ־ישראל בי שנת 1936, מאמין כי ביחסים עם מדינת לב המוסר העליון עם החוכמה המעשית המרחיקה־ראות. להשאיר 800 אלף פל"י טים רעבים על גבולותינו אינו רק פשע, אלא גם טפשות" אמר.

ציוני מילדותו, מאמין נוימן שהציונות היא תכונה מוסרית. "אולי אני סני"טימנטלי", אמר לא מכבר. "אך אם ה"היסטוריה רצתה ששע ישראל יקום לחיים חדשים, הרי לא עשתה זאת כדי שיוסוף עוד דגל דגלי המדינות, או שתשונה עוד ספינות־מלחמה בים. ישראל יש תפ"קיד היסטורי, והוא לחדש את המוסר ביחסי העמים".

מדינה בת־ירגילה זו של הגיון כל"כלי ופוליטי חד והרגשה מוסרית עמוק קה המדינה את נוימן לעבד תכנית יח"י"דה במינה זו.

הוא סובב את הכפתור, חיכה לחדשות רדיו קאהיר. כעבור זקות מספר סנה בתרועת נצחון לאחמד. מן המכשיר בקע קול ערבי מעודן: "הציונים לא יולכו את הערבים שולל. טכסיס יתקל בחומת־ברזל. הער"בים לא ידעו שלום, עד אשר ייגרע של"טון־העוזל של הציונים מן השורש..."

אולם אחמד לא הקשיב. לנגד עיניו עמד בית — בית לבן, מוקף גנים, כפי ש"ראה אצל היהודים, עת יצא בלילה לחדוד את צינורותיהם.

אחמד לא יצא אותו לילה לחדוד. הוא לא עבר את הגבול. הוא היה שקוע בהיר"הויכח, והוא שוחח עד שעת לילה מאוחרת עם חבריו, בני־חוליקאת.

למחרת בבוקר היה המחנה כמקחה. מיר שהו החזיק בידו חוברת מודפסת. איש לא ידע מניין באה. היא פשוט היתה שם — ואחריה עוד אחת ועוד אחת. אחמד לא ידע לקרוא. אך הוא הבין את התמונות — בתים יפים, צינורות מים גדולים, גדולים בהרבה מאלה שאחמד היה רגיל לגנבם מ"משקי הנגב.

"זה מתכה לכל אחד מכם", קרא אחד הצעירים, שלמדו קרוא וכתוב בימי המנדט. "אם רוצים אתה להתחיל בחיים חדשים, לשבת על אדמתכם ולגדל את ילדיהם ב"אשר, דרוש מממשלתן שתקבל את הצעה"ה של ממשלת ישראל הנאורה!"

חגורת שנאה מסכיב לגבולות

ההצעה ההיסטורית של "מיבצע ישמעאל" היתה יצירתה של ועדה סודית, שהוקמה על־ידי משה שרת מיד עם היכנסו לתפקידו כראש־הממשלה. השתתפו בה אנשי כל"כלה, מומחים לתכנון חקלאי, אנשי הכנון המיים, נציגי התעשייה, חיילים, מומחים לתעמולה, פקידי משרד החוץ והמומחים ל"בעיות ערב.

בראשית צעדיה עשתה החועדה (שזכתה מייד בכינוי "ועדת ישמעאל", כינוי שהר"ליד אחר־כך את שם המיבצע כולו) דבר שלא נעשה עוד קודם לכן בישראל: היא ישרבה וניתחה באופן מדעי את סוגי השנאה הערבית לישראל, מיינה את השונאים למי"ניהם. הרשימה:

● בראש מחנה השונאים עומדים בני המעמדות השליטים בערב, החוששים מגני

הישיבה הראשונה של סוכנות המענק הישראלי התכנסה...

אוב ברדיו היהודי. הוא ישב ליד המכשיר, בבית־הקפה הקטן של מחנה־הפליטים ליד עזה. המכשיר היה כלי־המותרות היחיד ב"מחנה. הוא פעל בעזרת סוללה חשמלית. במחנה לא היה חשמל.

מסביב לרדיו ישבו כל מכריו ידידיו של אחמד — כשם שישבו שם אתמול, שלשום, וכשם שישבו שם מחר ומחרתיים. כמוהו העבירו את היום בשתיית ספוגי קהויה. כמוהו חלמו על היום בו עזבו את בתים לפני שש שנים.

אחמד עצמו היה תושב חוליקאת. באחד הלילות ניתך מטר של כוררי רובים ומק"לעים על ביתו. אחמד לקח את שלושת ילדיו ובית דרומה, לעזה. הוא לא היה איש מלומד. אך הוא ידע היטב מה זה כדור של רובה.

בשמעו את הנאום, פקח את עיניו, לא האמין למשמע אוזניו. הוא רק תפס דבוי אחד: משהו יתן לו בית, וחלקת אדמה. אחמד לא הבין בטוליטיקה. הוא חשב שאם נאמר כך ברדיו, הרי שכך הוסכם.

אולם יוסוף שאנטי, בעל בית־הקפה, ל"שעבר ממאסמיה, ליגלב. זה תעמולה", הוא אמר. "כמו המיד. מי שהוא יתן משהו למישהו. לא לנו, אחמד. אף פעם לא לנו!"

אלה נטשו את אדמות אבותיהם כתוצאה של הסתת מנהיגיהם מוכיח־הסנורים, שהבטיחו להם שיבה מהירה בעקבות הצבאות הסול"שים והשמדת הישוב העברי.

אולם ממשלת ישראל רוצה ומוכנה לתרום תרומה לשיקומם של אומללים אלה. תרומה זו היא ביטוי לרצון חופשי ללא כל לחץ חיצוני. ממשלת ישראל לא תנהל עליה שוב משראותן.

אין אנחנו יכולים להחזיר פליטים אלה לבתיהם. אין אנחנו יכולים להחזיר את גלגל ההיסטוריה אחורנית. החזרת הפליטים תגרום רק לריבוי המצוקה של הפליטים ושלנו. אולם אנחנו, שלא גרמנו לאסונם, רוצים לעזור להם לחזור לחי"יצירה ב"כבוד!"

חמש מאות מיליון דולר!

דממה דקה שררה באולם. העצים הנוב"עים גרדו את הגיר, עתונאים התחלפו ב"כסאות, הריצו כל קטע וקטע לחוד לעת"ניהם. כשניגש שרת לפרט את ההצעה ה"ישראלית המעשית, פקדו העורכים מסביב לכדור הארץ לפנות את העמוד הראשון של עתונההם.

ההצעה היתה מהפכנית. היא הסתכמה בשני משפטים פשוטים: "מדינת ישראל תתן לכל משפחת פליטים ערבית בית מרו"הט על האדמה שתסופק לה על־ידי ממ"שלות ערב. היא תספק את צנורות־המיים ושאר האמצעים הדרושים כדי שאדמה זו תשא יבול".

קרא שרת: "אין אנחנו מציעים שיל"י מים. שום שילומים אינם מגיעים מאתנו, כי לא אנחנו הכריזנו את המלחמה שגרשה פליטים אומללים אלה מאדמתם. אולם מדי"נת־ישראל תיתן מענק של 500 מיליון דולר לפליטים ערביים, באמצעות סוכנות־מענק בה ישתתפו נציגי ישראל ונציגי הפליטים עצמם שוה בשוה".

ההפתעה האחרונה באה בסוף. "ממשלת ישראל אינה דורשת שום דבר תמורת מענק זה. היא פועלת לפי ציר־מצפונה, לא לכו שיקולים של טכסיסנות פוליטית. אין אנהנו דורשים תתימה של הסכמי־שלום או כל תמורה פוליטית שהיא מצד מדינות ערב.

הציונות נולדה כדי לתקן את מעשה"העוול הגדול ביותר של ההיסטוריה האנו"שית. אנחנו לא נכתים אותה במעשה־עוול נוסף. אמרנו שבאנו לארצנו לא על מנת לנשל, לא על מנת לגרש. לצערנו, ולא באשמתנו, כפו עלינו משטרים ריאקציוניים זרים דרך אחרת. אולם בהצעתנו זו רוצים אנחנו להרים מחדש את דגל המוסד הבינ"לאומי, אשר נביאי ישראל היו מבשריו ה"ראשונים".

כשסיים שרת את נאומו אירע דבר שעוד לא קרה באולם או"ם: נציגי כל המדינות קמו באופן ספונטני על רגליהם, ומחאו כפיים. שעה שניגש ראש־הממשלה הנמוך לדלת היציאה, רק נציגי הערבים, מהוממים, נש"ארו יושבים בכורסותיהם.

חוכרת במחנה הפליטים ליד עזה

אחמד אבו־סאלים שמע את הרגום הני

"סחורות ישראליות נמכרות בשוקי בגדד ועמאן. סניפי סוכנות המענק הוקמו בדמשק..."